

İlköğretim İkinci Kademe Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya Örneği

Sayfa | 3004

Comparative Review of Primary Education Second Level Guidance Programs: The Example of Turkey, Canada and Finland

Ayşe ELİTOK KESİCİ , Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, aelitok@adu.edu.tr

Demet DUMAN , Doktora Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, pd.demetduman@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 1 Ekim 2024
Kabul tarihi - Accepted: 10 Aralık 2024
Yayın tarihi - Published: 28 Aralık 2024

Öz. Bu araştırmayla Türkiye, Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku Eyaleti) ilköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada rehberlik programları; hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme öğeleri açısından karşılaştırılmıştır. Araştırmada yatay yaklaşım kullanılmıştır. Araştırmanın deseni tarama modelinde olup veriler nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın verileri için ülkeler seçilirken amaçlı ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre hedef ögesi açısından üç ülkenin benzer ve farklı özellikleri vardır. İçerik ögesi açısından Türkiye ile Kanada (Alberta Eyaleti) gelişim alanları ve içerikleri benzerlik gösterirken Finlandiya (Turku Eyaleti) farklılık göstermiştir. Türkiye sosyal-duyuşsal alanda, Kanada kariyer gelişim alanında yoğunlaşmıştır. Finlandiya rehberliği derslerin içerisine dahil etmiştir. Öğrenme-öğretme ögesi açısından Türkiye'nin etkinlik kılavuzu olduğu, diğer iki ülkenin bir kılavuz kullanmadığı saptanmıştır. Ayrıca öğrenme-öğretme ögesinde Türkiye'de etkinlik, kazanım, öğrenci gelişim alanlarına; Kanada'da (Alberta Eyaleti) uygulamaların sistematik yapıldığı etkinliklere; Finlandiya'da (Turku Eyaleti) ise öğrenci merkezli, veli iletişimine sıklıkla ağırlık verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçme-değerlendirme ögesi açısından üç ülkede öğrencinin merkeze alındığı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Bu araştırma iki ülkenin birer eyaleti ve Türkiye ile sınırlıdır, başka ülkelerin ele alındığı rehberlik programlarının karşılaştırması yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik Programı, Karşılaştırmalı Eğitim, Türkiye, Kanada, Finlandiya.

Abstract. The aim of this study was to examine the guidance programmes of Turkey, Canada (Alberta province) and Finland (Turku province). In the study, guidance programmes were compared in terms of objectives, content, learning-teaching and assessment-evaluation elements. For the design of this research, which is a horizontal approach from comparative education approaches, survey model from qualitative research methods and document analysis method for data analysis were preferred. Purposive criterion sampling method was used to select the countries for the data of the study. According to the results of the research, it was seen that all three countries have both similar and different concepts in terms of the target element. In terms of the content element, Turkey and Canada (Alberta province) had similar development areas and contents, while Finland (Turku province) differed from these two countries. Turkey concentrated on the social-affective domain, while Canada concentrated on the career development domain. Finland was found to include guidance in the courses. In terms of the learning-teaching component, it was found that Turkey had an activity guide, while the other two countries did not use such a guide. In addition, in the learning-teaching element, it was concluded that in Turkey, activities, learning outcomes and student development areas were emphasised; in Canada, activities in which practices were systematic; and in Finland, a student-centred process in which parent communication was frequently carried out. In terms of measurement and evaluation elements, it was concluded that in all three countries, comparisons of guidance programmes in other countries can be made.

Keywords: Guidance Program, Program Comparison, Turkey, Canada, Finland.

Extended Abstract

Introduction. Comprehensive developmental guidance programme is a programme that emerged as a result of the reaction to the traditional approach model with the understanding that development is a whole. Comparative education is defined as a science in which education systems applied in different societies and in different periods are evaluated together or separately from many aspects and their similar and different aspects are revealed and useful inferences can be made (Demirel, 2012). Turkey and Canada have similar and different aspects in terms of factors such as cultural structure, welfare level, studies on education and the form of government (Ergün, 2023; Nijizeki, 2005; Terzi, Tekinalp, & Leuwerke, 2011). Finland, on the other hand, is among the developed societies that value education, especially human beings, and have reaped the fruits of this (Uncu, 2020). As a result of the literature review, it was seen that there were not enough studies on the comparison of comprehensive developmental guidance programmes of these three countries. Based on the second level guidance programmes of three countries, the question ‘What are the similarities and differences (in terms of four elements) of the second level guidance programmes of Turkey, Canada (Alberta province) and Finland (Turku province)?’ constitutes the problem statement of the research. The aim of this study was to examine the guidance programmes of Turkey, Canada (Alberta province) and Finland (Turku province).

Method. Turkey, Alberta province of Canada and Turku province of Finland were considered in the research. The guidance programmes of these countries at the secondary school level were accepted as documents and primary and secondary sources for these documents were accessed for the research. The parts of these sources related to the guidance programme were compared in the context of four elements. Horizontal approach from comparative education approaches was used in the research. The research was analysed by document analysis, one of the qualitative research techniques. Purposive criterion sampling method was used to select countries for the data of the study.

Results. It was observed that the target element of the guidance programme of Turkey and the guidance course of Finland (Turku province) was to increase students’ awareness of learning development processes and lifelong learning. According to the results of the content component of the research, Turkey and Canada (Alberta province) had similar development areas, while Finland (Turku province) had diversity in development areas. According to the results of the learning-teaching element of the research, it was seen that Turkey has an activity guide and the concepts of activity, outcome, student development area and active participation, and thinking skills such as ‘While developing activities, attention is paid to factors such as school, school environment, students, etc. and ‘Strengthening students’ development areas are at the forefront. It is not seen that this activity guide, which is available in Turkey, is available in Canada (Alberta province) and Finland (Turku province). In the assessment-evaluation component of the study, it was concluded that all three countries used similar assessment tools such as student self-assessment, checklists, diaries, observation, evaluation, portfolios, anecdotal records, guidance practices that encourage, direct, and provide feedback to students.

Discussion and Conclusion. In Canada’s (Alberta province) guidance programmes, these concepts mentioned in the other two countries were not encountered. In addition, the target element of Turkey

and Canada (Alberta province) showed similarities in concepts such as communication skills, empathy, positive character, values. However, there was no item in the guidance curriculum of Finland (Turku province) to represent this similarity. While Turkey and Canada (Alberta province) included goal items such as helping students to achieve the necessary adaptation to the environment and social order, teaching coping skills in the face of problems, and keeping their psychological well-being at a high level, Finland (Turku province) did not have a statement for the guidance curriculum. In all three countries, raising awareness in students' academic choices that will affect their future lives and ensuring the development of their affective potential were among the target elements. In addition, unlike the other two countries, Canada (Alberta province) included stakeholder support and providing necessary guidance services to the students and parents in need in the target element of the research.

Turkey emphasised social-affective development in terms of content. Canada (Alberta province), on the other hand, concentrated its content on career development. In Finland's (Turku province) development areas, unlike these two countries, thinking skills, cultural awareness, self-care skills, competence in communication technologies, working life and entrepreneurship, and making their future active and sustainable were emphasised.

Canada (Alberta province) showed a systematic approach to practices in the learning-teaching element with items such as 'Practices progress in detail from the beginning to the end of the process (Ergün, 2023)' and 'Relevant and meaningful applied learning experiences are developed. Finland (Turku province) is similar to the other two countries only in terms of the ability of counsellors to make their own choice in the selection of learning methods. In the learning-teaching element of Finland (Turku province), it was concluded that every student has the right to guidance, vocational guidance is applied, reading support is provided, support and short support education is provided, special education, cooperation and communication with parents are frequently carried out.

Apart from these, Finland (Turku province) differs from the other two countries in the measurement and evaluation section by the fact that students are not graded in counselling. As a result, in terms of objectives, content, learning-teaching and assessment-evaluation elements, there were similarities and differences in the three countries. It can be said that the differences between them are generally due to the way they are expressed and the approaches of the countries to the guidance programme. There are not many studies in the literature related to this research. In this context, considering that education is a whole with guidance, it can be suggested to increase the number of studies that can be done related to this research. In addition, a comparison of the guidance programmes of other countries can be made.

Giriş

Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı

Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı, gelişimin bir bütün olduğu anlayışıyla geleneksel yaklaşımlı modele tepkinin sonucu ortaya çıkan bir programdır. Bu programın ortaya çıkmasında bir değişim süreci vardır. Bu program için öncelikle Dinkmeyer ile Caldwell (1970) "Gelişimsel Psikolojik Danışma ve Rehberlik: Kapsamlı Bir Okul Modeli" adındaki çalışmayı ortaya atmıştır. Daha sonra 1987 yılında Myrick'in ve 1988 yılında Gysbers'in yazdıkları kitaplar ile rehberlik programında düzenlemeye gidilmiş ve bu programın gelişim odaklı bütüncül olarak yapılandırılması sağlanmıştır (Doğan, 2000; Terzi, Ergüner-Tekinalp ve Luwerke, 2011; Wittmer, 1993). Türkiye'de ise bu şekilde bir ihtiyacın olduğu 1990-2000 yılları arasında anlaşılmiş ve 2000'li yıllarda kapsamlı rehberlik programına yönelik düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemelerin içerisinde özellikle ilköğretim ikinci kademe, 2005 yılında rehberlik ile sosyal faaliyetlerin yapılması amacıyla haftalık hazırlanan ders çizelgesinde bu dersler için zorunlu saat oluşturulmuştur. Zorunlu saat düzenini ayarlayabilmek için program hazırlama yoluna gidilmiştir (Erkan, Kaya ve Altun, 2007). İlköğretim anaokulundan ortaöğretim 12. sınıfa kadar sistemli bir şekilde öğrencilerin gelişimine özen gösterilerek hazırlanan bu program 2006-2007 eğitim-öğretim yıllarında faaliyete geçmiştir. Uygulanan kapsamlı gelişimsel rehberlik programının özellikleri şunlardır (Nazlı, 2005):

- Öğrencinin gelişimi ön plandadır.
- Hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme ve değerlendirme öğelerinden oluşan rehberlik programı, tamamen program odaklı çalışmaktadır.
- Krize yönelik olmanın dışında gelişimsel/önleyici eğitim temelini içerir.
- Eğitim-öğretim yılının başından sonuna tüm sürecini kapsar.

Kapsamlı gelişimsel rehberlik programının çerçevesinin oluşmasında belirli ilkeler bulunmaktadır. Bunlar (Myrick, 1997):

- Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulur ve rehberlik hizmeti bütün öğrenciler için geçerlidir.
- Program organize edilmiş, planlanmış bir yapıya sahiptir.
- Programın hem ardışık hem de esnek bir özelliği vardır.
- Eğitim sisteminde tamamlayıcı bir görev görür.
- Tüm okul paydaşlarının katılımını gerekli kılar.
- Öğrencilerin kalıcı ve verimli öğrenmelerini sağlamayı hedefler.
- Bireysel-grupla veya kısa süreli danışma gibi bazı konularda alanda yetkin okul psikolojik danışmanları ile program uygulanır.

Kapsamlı gelişimsel rehberlik programının üç unsuru, dört bileşeni ve dört aşaması bulunmaktadır. Tablo 1'de bu bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1.

Kapsamlı gelişimsel rehberlik programının unsurları, bileşenleri, aşamaları

Unsurları	Bileşenleri	Aşamaları
1.İçerik	1. Rehberlik programı	1. Plan
2.Programın yapısı	2. Bireysel planlama	2. Tasarım
3.Kaynaklar a. İnsanla ilgili b. Finansla ilgili c. Politikayla ilgili	3. Müdahale hizmeti	3. Uygulama
	4. Sistem destekleri	4. Değerlendirme

Tablo 1’de yer alan unsurlardan içerik, programda öğrencilerin uygulama sonucunda kazanmaları istenilen yeterliliklerdir. Unsurlardan ikincisi olan programın yapısı ise içerisinde bileşenleri bulundurmaktadır. Aynı zamanda bu unsurda programın yapısı ve bileşenleri için zamansal planlamada yapılmaktadır. Son unsur olan kaynaklarda da programın uygulanması için yararlanılan insani, maddi, siyasi kaynaklar yer alır (Erkan, 2017; Can, 2002; Gybers ve Henderson, 2006). Programın planlama aşaması, programın geliştirmesi için ilerideki adımlara hazırlanma sürecidir. Tasarım aşamasında, öğrencilerin ihtiyaçları ile yeterlilikleri belirlenir. Uygulama aşaması ise yapılacak faaliyetler için planın yapıldığı, araç-gereçlerin hazırlandığı, paydaşların süreçten haberdar edildiği ve çalışma takviminin oluşturulduğu aşamadır. Değerlendirme aşamasında da programın girdi-çıkı kontrolü yapılarak etkililiği hakkında kaniya varılır ve gerekirse programda düzenleme süreci başlatılır (Erkan, 2017).

Sistemli olan bu kapsamlı gelişimsel rehberlik programının kademelerinin gelişim özelliklerine uygunluk göstermesi gerekir. Bu uygunluğun eğitim ile rehberlik arasında sağlanması da önemlidir. Varış’a (1995) göre bilgi içerikli, eğitim programında yoğunluk gösteren, bazı okullarda becerileri açığa çıkaracak uygulamalara yer verildiği, tüm bu bilgi ile becerilerin kazandırılmasında programın hedef ve planı doğrultusunda oluşturulması öğretim programlarıyla gerçekleşmektedir. Dolayısıyla hem öğrencilerin gelişimi hem de eğitim kazanımları için öğretim programının “nasıl?” sorusunu dikkate alarak, rehberlik programındaki strateji, yöntem-tekni, uygulama, değerlendirme gibi noktalara odaklanılması gerekir. Rehberlik öğretim programlarında ise eğitsel, kişisel ve mesleki rehberlik hizmetlerinin hepsinin dahil edildiği, ergenlik öncesi hızlı değişim süreçlerinin yaşandığı ilköğretim ikinci kademenin rehberlik programının başka ülkelerde nasıl işlediğini görmek önemlidir. Bunun için diğer ülke öğretim programlarının karşılaştırılması gerekir.

Karşılaştırmalı eğitim

Ülkelere ait eğitim sistemleri farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar karşılaştırmalı eğitimi incelenmesi gereken bir alan olarak ortaya çıkartmıştır (Özbaş ve Safi, 2022). Bu alanla özellikle gelişmiş bir ülke seviyesine ulaşmak hedeflenmiştir. Bu sayede, hem gelişmekte olan ülkeler hem de gelişmiş ülkeler geleceğe yönelik bir fikir edinebilir, birbirlerinin inceledikleri eğitim sistemlerindeki eksik yanları bulup, düzeltebilir ve var olan eğitim sistemlerini ileri seviyelere çıkartabilir (Ergün, 2023). Bu bağlamda, karşılaştırmalı eğitim, farklı toplumlarda ve farklı dönemlerde uygulanan eğitim sistemlerinin birlikte ya da ayrı bir şekilde birçok açıdan değerlendirilerek benzer ve farklı yönlerinin

Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 3004-3028.

ortaya konduğu, faydalı çıkarımların yapılabildiği bir bilim olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2012). Dolayısıyla, bu araştırmada Türkiye, Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku Eyaleti) kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarını karşılaştırmak amacıyla seçilen ülkeler olmuştur. Bu iki ülke de uluslararası Pisa sınavlarında başarı öğrenci başarısı ve mutluluk düzeyi açısından üst sıralarda yer alan ülkelerdir. Türkiye ise bu sınavlarda OECD ülkeleri ortalamasının altında kalmaktadır. Türkiye ile Kanada karşılaştırıldığında, kültürel yapı, refah düzeyi, eğitim ve yönetim biçimi gibi faktörler açısından benzer ve farklı oldukları yönler bulunmaktadır (Ergün, 2023; Niizeki, 2005; Terzi, Tekinalp ve Leuwerke, 2011). Finlandiya ise eğitime özellikle de insana değer veren ve bunun meyvelerini almış, gelişmiş toplumlar arasındadır (Uncu, 2020). Alan yazın incelemesi sonucunda, bu üç ülkenin kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırılmasına dair çalışmaların yeterince yer almadığı görülmüştür. Bu sebeple, araştırmanın rehberlik alanındaki eksikliklerin ve gelişimlerin ortaya konması açısından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, Finlandiya'nın kapsayıcı okul programına değinilmiş ve üç ülkenin de ilköğretim ikinci kademe rehberlik programları açıklanmıştır. Programlar açıklanırken Tablo 2'de yer alan sitelerdeki birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır (bkz. s.11).

Aşağıdaki paragraflarda ele alınan üç ülkenin ilgili rehberlik programlarının özellikleri kısaca tanıtılmaktadır.

Türkiye kapsamlı gelişimsel rehberlik programı

Türkiye'de kapsamlı gelişimsel rehberlik programı uygulanmaktadır. İlköğretim rehberlik programına Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan sınıf rehberlik programından ulaşılabılır (Nazlı,2011). Bu programda okul öncesi, ilköğretim ikinci kademe/ ortaokul ve ortaöğretim/ lise sınıf rehberlik programları birlikte verilmiştir. Her kademe ayrı başlık altında ele alınmıştır. Programın içerisinde sınıf rehberlik programının amacı, vizyonu, misyonu, değerleri, kök değerler ve karakter güçleri, özellikleri, temel ilkeleri, uygulanmasında dikkat edilmesi gereken ilkeleri, yapısı ve kademelere-sınıflara göre kazanımları yer almaktadır. İlköğretim ikinci kademe için 5., 6., 7. ve 8. sınıf rehberlik programı kazanımları bulunmaktadır. Programın hedefleri; akademik, kariyer, sosyal duygusal gelişim alanlarıdır. Her gelişim alanı altında içeriğe götürecek yeterlilikler belirlenmiştir. Akademik gelişim alanı 3; kariyer gelişim alanı 3; sosyal duygusal gelişim alanı 5 yeterlilikten oluşmaktadır. Bu yeterlilikler için gerekli olan kazanım sayıları ile işlenecek hafta sayısına aynı programın içinde yer verilirken kazanımların detaylı gösterimi için ayrı bir Excel dosyası hazırlanmıştır. Tüm alanların toplam kazanım sayısına bakıldığında 5. sınıf düzeyinde 35; 6. sınıf düzeyinde 34; 7. sınıf düzeyinde 34; 8. sınıf düzeyinde 31 tane kazanım olduğu görülmektedir. Kazanımlar her sınıf düzeyi için 36 hafta içerisinde işlenir. Programda 5. sınıf "Kariyer hazırlığı"; 6. sınıf "Okula ve okulun çevresine uyum" ile "Kariyer planlama"; 7. sınıf "Kariyer planlama" yeterlilikleri için kazanım yazılmamıştır. 8. sınıfta tüm yeterliliklerde kazanım vardır. Öğretme-öğrenme için ilköğretim ikinci kademe sınıf rehberlik etkinlikleri cilt halinde kitap yayınlanmıştır. Kitaptaki bu örnek etkinlikler her sınıf düzeyine her hafta olacak şekilde hazırlanmıştır. Programın ölçme-değerlendirme aşaması yönetmelikte rehber öğretmenin görev ve sorumluluklarında belirtilmiştir. Ölçme-değerlendirme için ihtiyaç halinde aile, öğrenci ve okul paydaşlarına eğitsel program, grup rehberliği yapılabilmektedir. Buna ek olarak, öğrencilere bireyi tanıma, tarama, eğitsel değerlendirme, tanılama-yönlendirme amacıyla psikolojik ölçme araçları kullanılmaktadır. Kullanılan formlar ve ölçme araçları bireyi tanıma ve sistem formları şeklinde form haritası olarak MEB'in

Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(3), 3004-3028.*

DOI. 10.51460/baebd.1526246

sayfasında sunulmuştur. Sonuçların değerlendirilmesi yapıldıktan sonra ise gerektiğinde sevk işlemine başvurulabilmektedir.

Kanada (Alberta Eyaleti) kapsamlı gelişimsel rehberlik programı

Sayfa | 3011

Merkeziyetçi anlayıştan uzak bir yapısı olan Kanada'nın tarih, yapı, strateji gibi özellikleri bütüncül şekilde incelenmesi zorlaşırken (Çetin, 2023; OECD, 2001) bu durum ülkenin programı için de geçerli olmuştur. Ülkede özellikle de okuldan okula farklılık göstermesinden dolayı rehberlik programı için ortak bir yol gösterici belge bulunmamaktadır. Ülkenin rehberlik programı ile ilgili incelenen kademe düzeyine dair ulaşılan bilgiler araştırmanın sınırlılığıdır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda ikinci öğretim kademesi 5'ten 9'a kadar olan Alberta Eyaleti'nde, kapsamlı gelişimsel rehberlik programı uygulanmaktadır. Rehberlik programında eğitim, kariyer, kişisel/sosyal gelişim alanları bulunmaktadır. Bu alanlar kendi içinde yeterlilikleri ele almıştır. İçerik olarak kariyer gelişim alanında yoğunlaşmıştır. Kazanımlara bazı derslerin programlarında yer verilmiştir. Veliler için de öğrencilerin alınan eğitim sonrasında neler kazanacaklarını belirten her sınıf düzeyine yönelik kılavuz yayınlanmıştır. Öğrenme-öğretme süreci için programın içinde birkaç örnek verilmiş olsa da buna yönelik bir yazılı kaynağa rastlanılamamıştır. Ölçme-değerlendirme sürecinde açık kontrol listeleri, kapalı kontrol listeleri, rubrikler vb. gibi araçlardan yararlanılmaktadır. Programda bu araçlar ile ilgili kısa bilgiler verilmiştir. Bunlara ek olarak kariyer ve yaşam yönetimi (KVY) (CALM-career and life management), kariyer ve teknoloji temelleri (KTT) (CTF-career and technology fundamentals), bilgi ve istihdam edilebilirlik, kampüs dışı eğitim gibi bazı kurs programları vardır. Bu programlar ayrı bir eğitim kılavuzu ile ele alınmıştır. Bunların içerisinde KTT programı özel olarak ayrı bir belgede açıklanmıştır. 14 öğrenme çıktısı olan bu programın amacı ise öğrencilerin ilgi ve tutumlarını dikkate alarak kariyer fırsatlarını, mesleki alanlarını belirlemelerine yardımcı olmaktır.

Finlandiya (Turku Eyaleti) kapsayıcı okul programı

Finlandiya öğrencileri arasında herhangi bir ayrıma gitmeden, halka açık, ekonomik açıdan finanse edilmiş kapsayıcı bir okul sistemini kurmayı hedefleyen bir stratejiyi benimsemektedir. Derslerde gösterilen derslerde kapsayıcı özel eğitim ve düşük başarıyı azaltmak için eğitici çaba tipik Nordik eğitim sistemine benzemektedir (URL-1, 2023). Uygulanan bu programda 7 yaşından 16 yaşına kadar zorunlu eğitimin verildiği, Finlandiya'daki öğrencilerin %99'unun eğitimlerini başarılı bir şekilde tamamladığı, 7, 8 ve 9. sınıfları alan uzmanlarının eğittiği bir sistemdir (Dorji, 2023). Ayrıca bu program hem kapsayıcı ve sürdürülebilir bir yaşam tarzını hem de büyümeyi içeren bir öğretimi savunmaktadır. Aynı zamanda Finlandiya'nın Milli Eğitim Bakanı bu başarıyı okullara ticarethane olarak bakmadıklarını ve tüm öğrencilerle ayrı ayrı özen gösterilmesinin etkili olduğunu vurgulamıştır (METIC, 2022). Bu durum programlarının içeriğine de yansımıştır.

Kapsamlı gelişimsel rehberlik programının etkileri olan, öğrencinin zamanında ve gerekli olan rehberliği almasına önem veren Finlandiya'nın Turku Eyaleti'nde ilköğretim ikinci kademesi 7, 8, ve 9. sınıftan oluşmaktadır. Turku Eyaleti'nde rehberlik programından tüm öğrenciler faydalanabilmektedir. Bu rehberlik programı ilköğretimin ikinci kademesinde ayrı bir ders şeklinde öğrencilere psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenleri tarafından verilmektedir. Rehberlik belediyeye özgü, okula özgü

Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 3004-3028.

DOI. 10.51460/baebd.1526246

ve ev-okul iş birliğine dayalı olarak ayrılmaktadır. Belediyeye özgü rehberlik planında öğrencilerin ev ve okulun rehberlik konusundaki iş birliğini, temel eğitim akabinde olan çalışma süreci için daha fazla rehberlik almasını, çalışma ortamındaki iş birliğini, çalışma hayatını tanıması ile ilgili düzenlemelerden oluşan planı kapsamaktadır. Burada rehberlik planı hedeflerinin gerçekleştirilmesi sistematik bir şekilde incelenmektedir. Ayrıca belediyeye özgü rehberlik programına, okula özgü programda da yer verilmektedir. Rehberliğin belediyeye özgü program boyutunda çalışma sorumlulukları, çalışma hayatını öğrenme gibi belediye düzeyi ele alınırken okula özgü boyutta rehberliğin okula uygun şekilde nasıl düzenlendiği ele alınmaktadır. Ev-okul iş birliğine dayalı rehberlik ise öğrencilerin eğitim-öğretimden eşit yararlanabilmeleri, kendilerini keşfetmeleri için belediye tarafından desteğin verildiği rehberliktir. Öğrenme öğretme sürecinde etkinlikler multidisipliner iş birliği şeklinde gerçekleşmektedir. Bu süreçte okullar ile belediye arasında eşgüdümün sağlanması gerekmektedir. Bu eşgüdümün gerçekleşmesinde iş birliğini sağlayanlar: kariyer alanındaki danışmanlar, temel eğitimdeki psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenleri ve bu eğitim sonrasında eğitim programındaki danışmanlardır. Bilhassa temel eğitim sırasında ve sonrasında sağlanan rehberlik hem bilgilendirme hem de ziyaretler yapılarak uygulanmaktadır. Ayrıca programda öğrencilerin mesleklere, çalışma hayatına dair bilgi edinmeleri ön planda yer almaktadır. Bunun için programa girişimcilik eğitimi, şirket gibi kuruluşlara ziyaretler ve TET (Work-Life Familiarization Periods- İş Yaşamına Tanıtım Dönemleri) haftaları eklenmiştir. Öğrencilere bu eğitimleri vererek, eğitim ve kariyer seçimlerinde yardımcı olmak istenmiştir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenler iş-yaşam ortaklığını dijital bir ağ ile yürütmektedir. Programda öğrencilere geliştirilmiş kişisel rehberlik sunulmaktadır. Öğrencilerin bireysel sürecinin başlangıcı ile ihtiyaçları ön plandadır. Özellikle 8. ve 9. Sınıf öğrencilerine daha fazla çalışma becerisi edinme ve bu konudaki fırsatlara ulaşabilme ile ilgili yönlendirme için ek rehberlik sağlanarak, öğrencilerin bireysel rehberlik ihtiyaçları karşılanır. Bu rehberlik yoğun, kişisel ve diğer rehberliklerin verildiği, öğrenciye özgü kişisel çalışma planının hazırlandığı bir süreci kapsar. Rehber öğretmenler, öğrencilere geliştirilmiş bireysel rehberlik sunmak amacıyla belediye ile ortak, kişiselleştirilmiş izleme planı geliştirmektedirler ve güncelleme işlemini yapmaktadırlar.

Finlandiya'nın Turku Eyaleti'nde "Rehberlik Yolu (Guidance Pathway)" ifadesi ile temel eğitim sonrasında rehberlik faaliyetlerine daha fazla yoğunluk verilmektedir. Özellikle de ileri düzeyde eğitim için rehberlik faaliyetleri ortaokulun başında başlamaktadır. Bu süreçte de temel eğitim ve sonrasında rehber öğretmenler arasında iş birliği yapılmaktadır. Öğrencilere yönelik okul deneyleri, eğitim kurumlarına yapılan ziyaretler bu işbirliğindeki hizmetlere verilen örneklerdendir. Program kapsamında öğrencilerin ortaokuldan liseye geçiş aşamasında başvuru sürecinin okullarla birlikte ortak yürütülmesi, başvuru sonuçlarının açıklanmasından sonra liseye yerleşmelerin sağlanması gibi rehberlik faaliyetleri de yapılmaktadır. İleri eğitime yerleşemeyen öğrencilere ise kariyer danışmanı eşliğinde verilecek rehberlik kararlaştırılmaktadır. Programda öğrencilerin ilköğretim sonrasındaki eğitim almaya başladıkları süreç takip edilmektedir. Ayrıca tüm bu ileri eğitime yerleşme ve başlama ile ilgili bilgiler ve VALPAS (Monitoring and Guidance System for Transitions in Education- Eğitime Geçiş Süreçleri İzleme ve Rehberlik Süreçleri)sistemi merkezde toplanmaktadır.

Yukarıdaki paragraflarda ele alınan üç ülkenin rehberlik programları sonrasında bu aşamada araştırmanın problemine ve alt problemlerine geçiş yapılmıştır.

Bu araştırmanın amacı Türkiye, Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku Eyaleti) ilköğretim ikinci kademe rehberlik programının (programın dört ögesi açısından) benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymaktır. Üç ülkenin ilköğretim ikinci kademe rehberlik programlarından yola çıkıldığında “Türkiye, Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku Eyaleti) ilköğretim ikinci kademe rehberlik programının (programın dört ögesi açısından) benzerlik ve farklılıkları nelerdir?” sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Bu soruya ulaşabilmek adına aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

- Türkiye, Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku Eyaleti) ilköğretim ikinci kademe rehberlik programlarının hedefleri arasındaki benzer ve farklı yönler nelerdir?
- Türkiye, Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku Eyaleti) ilköğretim ikinci kademe rehberlik programlarının içerikleri arasındaki benzer ve farklı yönler nelerdir?
- Türkiye, Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku Eyaleti) ilköğretim ikinci kademe rehberlik programlarının öğrenme- öğretim süreçleri arasındaki benzer ve farklı yönler nelerdir?
- Türkiye, Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku Eyaleti) ilköğretim ikinci kademe rehberlik programlarının ölçme-değerlendirme yöntemleri arasındaki benzer ve farklı yönler nelerdir?

Yöntem

Araştırmada Türkiye, Kanada'nın Alberta Eyaleti ve Finlandiya'nın Turku Eyaleti ele alınmıştır. Bu ülkelerin ortaokul kademesine ait rehberlik programları dokümanları bu araştırma için birincil ve ikincil kaynaklar olmuştur. Araştırmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz çalışmalarının temel amacı sistematik bir tarama sonucu belirli bir kuramsal çerçevede elde edilen bulguları yorumlamak, düzenlemek ve okuyucuya sunmaktır. Bu doğrultuda kuramsal bir çerçeve belirlenir, veriler sistematik bir şekilde toplanır, elde edilen veriler temalarına göre gruplanır ve sonunda neden sonuç ilişkisi kurularak yorumlanır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Ulaşılan bu kaynakların rehberlik programı ile ilgili kısımları dört öge bağlamında karşılaştırılmıştır. Araştırmada karşılaştırmalı eğitim yaklaşımlarından yatay yaklaşım kullanılmıştır. Yatay yaklaşımda eğitim sistemlerindeki tüm boyutlar tek tek ele alınıp o döneme ait tüm değişkenler yan yana getirilerek farklılıklar ve benzerlikler tespit edilmeye çalışılır (Şahin, 2007). Araştırmanın deseni tarama modelinde olup veriler nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın verileri için Türkiye ve iki ülkenin eyaletleri seçilirken amaçlı ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Balcı (2006) doküman kaynaklarını birincil ve ikincil olarak sınıflamaktadır. Kişinin kendisi tarafından aktarılanlar birincil kaynak iken başkası tarafından aktarılanlar ise ikincil kaynak boyutundadır. Bu araştırmada üç ülkenin hem birincil hem de ikincil kaynaklarından yararlanılmıştır. Kaynakların araştırma amacına uygun olan özelliklerini belirlemek amacıyla verilerinin toplanmasına (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019) ve bu kaynakların mevcut durumunda herhangi bir değişiklik yapmadan betimleme işleminin gerçekleşmesine (Karasar, 1998) tarama modeli denilmektedir. Bu araştırmada ulaşılan kaynaklarda bilgi değişikliğine yol açmayacak şekilde betimleme yapılmasına dikkat edilmiştir. Yatay, dikey, problem çözme, örnek olay, tanımlayıcı, açıklayıcı ve değerlendirici şeklinde yaklaşımlara ayrılan sınıflamalar genellikle karşılaştırmalı eğitim araştırmalarında kullanılmaktadır (Çubukçu, Yılmaz ve İnci, 2016; Tanrısevdi, Kırıl ve Çomruk, 2022). Bu araştırmada ise karşılaştırmalı eğitim yaklaşımlarından yatay yaklaşım tercih edilmiştir. Yatay yaklaşım ile eğitim sistemlerindeki tüm boyutlar o döneme ait değişkenlerle yan yana getirilerek benzerlikleri ve Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(3), 3004-3028.*

farklılıkları ortaya konmaya çalışılır (Çubukçu ve diğ., 2016; Demirel, 2000; Karaer, 2016; Türkoğlu, 1998; Ültanır, 2000). Bu çalışmada üç ülkenin ilköğretim ikinci kademe rehberlik programı ile ilgili ulaşılan kaynaklar ayrıntılı olarak incelenmiştir. Daha sonra üç ülkenin karşılaştırılması hedeflenen programdaki dört özgeçmişin benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konmuştur.

Sayfa | 3014

Böylelikle, araştırma kapsamına uygun ülkelerin tespit edilmesi, bu ülkelerin rehberlik programlarının birincil ve bu programlara ilişkin belgelerin de ikincil kaynak olarak araştırmanın veri setini oluşturması ardından da gerekli kontrolün ve sorgulamanın yapılması, son olarak da analizin gerçekleştirilmesiyle tamamlanan tüm bu süreç karşılaştırmalı eğitim boyutuna giren nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizine girmektedir (Özkan, 2019). Yapılan araştırma süreci Şekil 1’de görselleştirilmiştir.

Şekil 1. Veri Toplama Süreci ve Analizi

Ülkelerin belirlenmesi

Bu çalışmada, kapsamlı rehberlik programını benimseyen Türkiye ile karşılaştırma yapmak amacıyla kapsamlı rehberlik programının Amerika kıtasından Kanada’nın Alberta Eyaleti ve kapsayıcı okul programını kullanan İskandinav ülkelerinden Finlandiya’nın Turku Eyaleti seçilmiştir. Bu seçim yapılırken amaçlı ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Ölçütler:

1. Ülkelerin kapsamlı rehberlik programını içerecek şekilde bir yapıyı barındırması (Türkiye ile Kanada’nın Alberta Eyaleti’nde kapsamlı rehberlik programının ve Finlandiya’nın Turku Eyaleti’nde kapsayıcı okul programının kullanılıyor olması).
2. Bu üç ülkenin de aynı çalışmada benzer bir konuda yer almamış olması (Türkiye, Kanada’nın Alberta Eyaleti ve Finlandiya’nın Turku Eyaleti’nin üçünün bir arada karşılaştırılmamış olması; bu üç ülkenin hem rehberlik programlarının hem de bu programların ilköğretim düzeylerinin karşılaştırılmamış olması).

Verilerin toplanması ve analizi

Bu çalışmada, üç ülkenin rehberlik programı ile ilgili birincil ve ikincil kaynakların toplandığı siteler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Türkiye, Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku Eyaleti) Rehberlik Programı için Ulaşılan Birincil ve İkincil Kaynakların İnternet Siteleri

Ülkeler	Birincil-İkincil Kaynaklara Ulaşılan Siteler
Türkiye	https://orgm.meb.gov.tr/ (URL 2)
Kanada (Alberta Eyaleti)	https://www.alberta.ca/education (URL 3) https://education.alberta.ca/topic-search/?searchMode=3 (URL 4) https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet (URL 5) https://blog.edu.turku.fi/ops2016/files/2015/04/Luku-15-7-9lk.pdf (URL 6)
Finlandiya (Turku Eyaleti)	https://www.infofinland.fi/tr/education/vocational-education-and-training (URL 7) https://www.icesturkey.com/finlandiya-egitim-sistemi-ve-basarisinin-sirlari (URL 8)

Araştırmanın analizinde veri setini oluşturan Türkiye, Kanada ve Finlandiya'nın ilköğretim ikinci kademe rehberlik programları ile ilgili bilgiler programın dört ögesi olan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme açısından karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için verilerin en güncel hali olmasına özen gösterilmiş, kaynaklar uzman incelemesine sunulmuş (Eğitim programları ve öğretim alanında uzman bir öğretim üyesi tarafından incelenmiş), yabancı kaynakların çevirileri de iki çevirmen tarafından kontrol edilmiştir. Ayrıca araştırmanın Kanada (Alberta Eyaleti) ile ilgili kaynakları için Alberta'da yaşayan bir eğitimle iletişime geçilmiştir.

Bulgular

Türkiye, Kanada ve Finlandiya ikinci kademe rehberlik programının öğeleri

Üç ülkenin ikinci kademe rehberlik programının öğeler açısından karşılaştırılması Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Türkiye, Kanada ve Finlandiya İkinci Kademe Rehberlik Programının Öğelere İlişkin Karşılaştırılması

Ögeler	Türkiye	Kanada	Finlandiya
Hedef	X	X	X
İçerik	X	X	X
Öğretme-Öğrenme Süreci	X	-	-
Ölçme-Değerlendirme	X	X	X

Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(3)*, 3004-3028.

DOI. 10.51460/baebd.1526246

Tablo 3'te görüldüğü üzere Türkiye, Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku Eyaleti) rehberlik programlarında hedef, içerik ve ölçme-değerlendirme öğelerine yer verildiği tespit edilmiştir. Ancak Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku Eyaleti) rehberlik programlarında Türkiye'nin rehberlik etkinlik kılavuzu gibi öğrenme-öğretme süreçlerinin ele alındığı bir doküman bulunmamaktadır.

Sayfa | 3016

Hedef boyutu

Üç ülkenin ikinci kademe rehberlik programının hedef ögesi açısından karşılaştırılması Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Türkiye, Kanada ve Finlandiya İkinci Kademe Rehberlik Programı Hedef Ögesi: Okul Rehberlik Programının Hedefleri

Türkiye	Kanada	Finlandiya
1. Öğrencinin kendisini keşfetmesinde öğrenme yaşantılarından yararlanmasını sağlamak,	1. Kişilerarası etkileşimde öğrencinin iletişim becerilerini geliştirmek,	1. Öğrencinin öğrenme sürecine yardımcı olmak,
2. İletişim kurmada empati yeteneklerini ve kendilerinde birden fazla olumlu karakter özelliklerini geliştirmek,	2. Öğrenci gelişiminde akademik, sosyal ve duyuşsal potansiyelin en üst düzeyde gerçekleşmesini sağlamak,	2. Seçimlerinin hem çalışma hem de geleceklerini etkileyeceği farkındalığını kazandırmak,
3. Ait olduğu çevreye, topluma uyum göstermelerini sağlamak,	3. Öğrencinin mezun olduktan sonra hem istihdam hem de toplum beklentilerine göre yetişmelerinde uygun olan bilgi, beceri, tutum, başarı ölçütlerini sağlamaları yönünde yetiştirmek,	3. Öğrencilerin ileriki mesleki sürecine dair bilgi edinmelerini ve bu konuda oluşabilecek yeterlilik ihtiyaçlarına yönelik bakış açılarını genişletmelerini sağlamak.
4. Problem karşısında çözme kabiliyetine sahip olmalarını ve karar vermede zorlanmamalarını sağlamak,	4. Eğitsel, mesleki, kişisel alanlarında ortaya çıkan ve gelişimi engelleyici nitelikteki problemler karşısında öğrenciye başa çıkma yollarında yardımcı olmak,	
5. Ders, dal/alan, meslek seçiminde kendine uygun olana yönelmek,	5. Her türlü ihtiyaç anında paydaş desteğini, yardımını almak,	
6. Hem akademik hem de kariyer planlama yapmalarına yardımcı olmak,		

Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(3)*, 3004-3028.

DOI. 10.51460/baebd.1526246

7. Yaşam boyu öğrenme felsefesini benimsemelerine destek olmak,
 8. Üretmenin çalışmakla olduğu bilincini benimsemelerini sağlamak,
 9. Öğrencinin hayat şartlarında psikolojik olarak iyi oluşunun yüksek düzeyde olmasına destek olmak,
 10. Öğrencinin yetişmesinde kök değerlerine göre geliştirmeye çalışmak.
6. İhtiyaç duyan öğrenci ve veliye uygun hizmetleri sunmak.

Tablo 4 incelendiğinde, Türkiye'nin okul rehberlik programının hedef ögesindeki 1, 7 ve 8. maddeler ile Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) okul rehberlik programının 1. maddesindeki hedef ögesi benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik gösteren maddelerle öğrencilerin öğrenme gelişim süreçlerini, yaşam boyu öğrenme ile ilgili farkındalıklarını arttırmak hedeflendiği görülmektedir. Kanada'nın (Alberta Eyaleti) okul rehberlik programının hedef ögelerinde bu kavramlara yönelik hedef ifadesine rastlanmamıştır. Ayrıca Türkiye'nin 2 ve 10. maddelerinin, Kanada'nın (Alberta Eyaleti) 1. maddesiyle benzerlik olduğu ancak Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) hedef ögelerinde bu benzerliği temsil eden maddenin olmadığı görülmüştür. Benzer olan maddelerin ise öğrencilerin iletişim becerileri üzerine olup, öğrencide empati, olumlu karakter, kök değerleri geliştirmek hedeflenmiştir. Aynı zamanda Türkiye ve Kanada (Alberta Eyaleti) rehberlik programının hedefleri arasında 3. maddeleri benzerlik taşımaktadır. Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) rehberlik programı hedeflerinde bu maddeye yakın hedef bulunmamıştır. Benzerlik gösteren hedefler öğrencilerin çevre ve toplum düzenine uyum gösterebilecekleri gerekli olan bazı ölçütleri sağlamalarına yardımcı olmaya yöneliktir. Rehberlik programında öğrencilerin problemler karşısında başa çıkma becerilerini öğrenmelerine, iyi oluş düzeylerini arttırmalarına yönelik maddeler Türkiye'nin 4 ve 9. maddesi ile Kanada'nın (Alberta Eyaleti) 4. maddesinde benzer olarak yer almaktadır. Ancak istenilen hedef ile ilgili Finlandiya (Turku Eyaleti) bu benzerliği sağlamamaktadır. Son olarak, Türkiye'nin 5 ve 6. maddeleri, Kanada'nın (Alberta Eyaleti) 2. maddesi ve Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) 2 ve 3. maddeleri öğrencilerin akademik gelişimleri ile kariyer planlamaları üzerine şekillenmiştir. Kanada (Alberta Eyaleti) diğer iki ülkenin dışında paydaş desteği, ihtiyaç duyan öğrenci ile veliye gerekli rehberlik hizmeti sunma gibi hedeflere de programda yer vermektedir.

İçerik boyutu

Türkiye'nin ikinci kademe rehberlik programında hedef ögesi gelişim alanlarına göre içerik belirlenmiştir. Bunlara ait bilgiler Tablo 5'te ifade edilmiştir.

Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 3004-3028.

DOI. 10.51460/baebd.1526246

Tablo 5.
Türkiye'nin İkinci Kademe Rehberlik Programı İçerik Ögesi

Gelişim Alanları	İçerikler
Akademik Gelişim	Okula ve okulun çevresine uyum Eğitsel planlama ve başarı Akademik anlayış ve sorumluluk
Kariyer Gelişimi	Kariyer farkındalığı Kariyer hazırlığı Kariyer planlama
Sosyal Duygusal Gelişim	Kişisel güvenliğini sağlama Benlik farkındalığı Kişilerarası beceriler Duyguları anlama ve yönetme Karar verme

Türkiye'nin rehberlik programında akademik, kariyer ve sosyal duygusal gelişim öğrencilerin gelişim alanlarını oluşturmaktadır. Akademik gelişim alanı "okula ve okulun çevresine uyum, eğitsel planlama ve başarı, akademik anlayış ve sorumluluk"; Kariyer gelişim alanı "kariyer farkındalığı, hazırlığı ve planlama"; Sosyal duygusal gelişim alanı ise "kişisel güvenliğini sağlama, benlik farkındalığı, kişilerarası beceriler, duyguları anlama ve yönetme, karar verme" gibi öğrencilere kazandırılması istenen içerikler belirlenmiştir.

Tablo 6.
Kanada'nın İkinci Kademe Rehberlik Programı İçerik Ögesi

Gelişim Alanları	İçerikler
Eğitim	Kurs alma üzerine danışmanlık Program için plan oluşturmak Eğitim sisteminde öğrencilerin yollarını keşfetmelerini sağlayacak becerileri kazandırmak
Kariyer	Lise sonrası doğrudan eğitim programları, kurum ya da iş gücüne giriş yapmalarını sağlamak Kişisel farkındalığı oluşturmak, öz değerlendirme yaptırmak Kişisel hedefler koymak Hedefler doğrultusunda ilerlemek Geleceğe dönük plan yapmalarını etkileyen istek, öğrenme çıktısı gibi faktörleri bilmeyi sağlamak
Kişisel/ Sosyal	Kendilerini daha fazla kabul etmelerinde destek olmak Problemler karşısında başa çıkma becerilerini kazandırmak İşbirlikli etkileşimi sağlamak Kariyer, madde bağımlılığı, AIDS gibi konularda bilgilendirmek

Tablo 6'da görüldüğü üzere Kanada'nın (Alberta Eyaleti) rehberlik programı gelişim alanları eğitim, kariyer ve kişisel/sosyal alanlardan oluşmuştur. İçeriklerinin eğitim gelişim alanında "kurs alma üzerine danışmanlık, program için plan oluşturmak, eğitim sisteminde öğrencilerin yollarını keşfetmelerini sağlayacak becerileri kazandırmak" yer almaktadır. Kariyer gelişim alanında "lise sonrası

doğrudan eğitim programları, kurum ya da iş gücüne giriş yapmalarını sağlamak, kişisel farkındalığı oluşturmak, öz değerlendirme yaptırmak, kişisel hedefler koymak, hedefler doğrultusunda ilerlemek, geleceğe dönük plan yapmalarını etkileyen istek, öğrenme çıktısı gibi faktörleri bilmeyi sağlamak” yer almaktadır. Kişisel/sosyal gelişim alanında ise “kendilerini daha fazla kabul etmelerinde destek olmak, problem karşısında başa çıkma becerilerini kazandırmak, işbirlikli etkileşimi sağlamak, kariyer, madde bağımlılığı, AIDS gibi konularda bilgilendirmek” olduğu görülmüştür.

Tablo 7.
Finlandiya'nın İkinci Kademe Rehberlik Programı İçerik Ögesi

Gelişim Alanları	İçerik (Rehberlik İçerikli Dersler)
*Düşünme ve Öğrenmeyi Öğrenme	*Ana dil ve edebiyat dersinde rehberlik, farklılaştırma ve destek
*Kültürel Yeterlilik, Etkileşim ve İfade	*Hayata bakış bilgisinde rehberlik, farklılaştırma ve destek
*Kişisel Bakım ve Günlük Beceriler	*Görsel sanatlarda rehberlik, destek ve farklılaştırma
*Bilgi ve İletişim Teknolojisi Yetkinliği	*Ev içinde rehberlik, farklılaştırma ve destek
*Çalışma Hayatı Becerileri ve Girişimcilik	*Öğrenci rehberliğinde desteğe ihtiyaç duyanların denetimi, gelişmiş kişisel öğrenci rehberliği
*Katılım, Etkileme ve Sürdürülebilir	
*Bir Gelecek İnşa Etme	

Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) programında düşünme ve öğrenmeyi öğrenme, kültürel yeterlilik, etkileşim ve ifade, kişisel bakım ve günlük beceriler, bilgi ve iletişim teknolojisi yetkinliği, çalışma hayatı becerileri ve girişimcilik, katılım, etkileme ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etme gibi gelişim alanları belirlenmiştir. Ayrıca programda bu gelişim alanlarından yararlanan ve rehberlik içerikli bazı dersler yer almıştır. Tablo 7'de bunlar “ana dil ve edebiyat dersinde rehberlik, farklılaştırma ve destek, hayata bakış bilgisinde rehberlik, farklılaştırma ve destek, görsel sanatlarda rehberlik, destek ve farklılaştırma, ev içinde rehberlik, farklılaştırma ve destek, öğrenci rehberliğinde desteğe ihtiyaç duyanların denetimi, gelişmiş kişisel öğrenci rehberliği” şeklindedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin ve Kanada'nın (Alberta Eyaleti) rehberlik program gelişim alanlarının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Bu benzerlik Türkiye'nin akademik gelişim alanı ile Kanada'nın (Alberta Eyaleti) eğitim gelişim alanı; her iki ülkenin (Türkiye ve Kanada;Alberta Eyaleti) kariyer gelişim alanlarında; Türkiye'nin sosyal duygusal gelişim alanı ile Kanada'nın (Alberta Eyaleti) kişisel/sosyal gelişim alanı yönünde olmuştur. Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) gelişim alanları bu iki ülkeye göre farklılık göstermektedir. Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) bu gelişim alanları öğrencilerin düşünme becerileri, kültürel farkındalıkları, öz bakım becerileri, iletişim teknolojilerindeki yetkinliği, çalışma hayatı ile girişimcilikleri, geleceklerini aktif ve sürdürülebilir hale getirme yoğunlaştığı saptanmıştır.

Tablo 7'de üç ülkenin rehberlik programının içerik ögesi karşılaştırıldığında, Türkiye ile Kanada'nın (Alberta Eyaleti) benzer konulara yoğunlaştığı görülmektedir. Sadece Türkiye'nin bu içerikleri genel bir başlık olarak ifadelendirdiği, Kanada'nın (Alberta Eyaleti) ise başlıkları biraz daha açık bir şekilde ifadelendirdiği görülmüştür. Finlandiya (Turku Eyaleti) ise rehberliği derslerin içeriği ile harmanlama yöntemine gitmiştir. Bu bağlamda, Finlandiya (Turku Eyaleti) içeriği ele alış şekliyle diğer iki ülkeden farklılık göstermektedir.

Öğretme-öğrenme süreci ögesi

Türkiye, Kanada ve Finlandiya ikinci kademe rehberlik programının öğretme-öğrenme süreci ögesi karşılaştırılması Tablo 8.'de yer almaktadır.

Sayfa | 3020

Tablo 8.

Türkiye, Kanada ve Finlandiya İkinci Kademe Rehberlik Programı Öğretme-Öğrenme Süreci Ögesi

Ülkeler	Türkiye	Kanada	Finlandiya
Etkinlikleri ele alırları	1.Etkinlik kılavuzu var. 2.Örnek etkinlikler mevcuttur. 3.Dijital sınıf rehberlik etkinlikleri (DİSREP) bulunur. 4.Özgün etkinlikler tasarlanabilir. 5.Grup rehberliği içeren etkinlikler yoğunluktadır. 6.Etkinlikler geliştirilirken okul, okulun çevresi, öğrenci vb. etkenlere dikkat edilir. 7.Kazanımlar temel alınır. 8.Öğrencilerin gelişim alanlarını güçlendirmek amaçlanır. 9.Öğrenci aktif katılımına yöneliktir. 10.Yansıtıcı düşünme ile hayal kurmaya destek olur (MEB, 2021).	1.Etkinlik kılavuzu yok. 2.İlgili ve anlamlı uygulamalı öğrenme deneyimleri geliştirilir. 3.PDR uygulamalarında temel sorumluluk psikolojik danışmanlardadır. 4.Uygulamalar sürecin başından sonuna kadar detaylı bir şekilde ilerler. 5.Doğrudan öğrenci-öğretmen etkileşimi sağlanır ve denetimi gerçekleştirir. 6.Öğrencilerle ilgili etkinlikleri ve başka faaliyetleri içerir.	1.Her öğrenci rehberlik hakkına sahiptir. 2.Danışmanlar kendi yöntemlerini seçerler ve danışman eğitim malzemelerini kendi isteğine göre tercih edebilir. 3.Meslek rehberliği verilir. 4.Okuma desteği verilir. 5.Devam eğitimi sağlanır. 6.Psikologlar ile öğrenci danışmanları sorunlara karşı iş birliği yaparlar. 7.Kısa destek öğretim uygulamaları verilir. 8.Öğrenmede ya da konsantre olmakta güçlük çeken öğrencilere özel öğretim uygulanır. 9.Özel öğretim sınıfları normal sınıflara göre daha küçüktür. 10.Sık sık veli iletişimi kurulur.

Türkiye'nin rehberlik programının öğrenme-öğretme ögesine bakıldığında etkinlik, kazanım, öğrenci gelişim alanı ve aktif katılımı, düşünme becerisi kavramları ön planda olduğu görülmektedir. Etkinlik ile ilgili kavramlara 1., 2., 3., 4., 5. ve 6. maddeleri yer vermiştir. Öğrenme-öğretme sürecinde

Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 3004-3028.

DOI. 10.51460/baedb.1526246

kazanım ile ilgili 7. madde; öğrenci gelişim alanı ile ilgili 8. madde; öğrenci aktif katılımı ile ilgili 9. madde; düşünme beceri ile ilgili ise 10. madde içerisinde ele alınmıştır.

Kanada'nın (Alberta Eyaleti) ise etkinlik kılavuzunun olmadığı görülmüştür. Bu durum Finlandiya (Turku Eyaleti) için de geçerlidir. Ancak Türkiye'de örnek etkinliklerin yer aldığı bir kılavuz yayınlanmıştır. Kanada'nın (Alberta Eyaleti) öğrenme öğretme ögesinde uygulamalara sistematik bir şekilde yaklaştığını 4. maddesinden; ilgili, anlamlı ve çeşitli etkinliklerin yapıldığını 2. ve 6. maddelerden; süreçte temel sorumluluğun psikolojik danışmana ait olduğunu ve öğretmenin öğrenci ile etkileşiminin de gerçekleştiği 3. ve 5. maddelerden anlaşılmaktadır.

Finlandiya (Turku Eyaleti) diğer iki ülkedeki öğrenme-öğretme ögesi ile farklılaşmaktadır. Sadece öğrenme yöntemlerinin seçiminde psikolojik danışmanların özgür oldukları konusunda Türkiye'nin 4. Maddesi ile Kanada'nın 3. maddesi ve Finlandiya'nın 2. Maddesi benzerlik göstermektedir. Bunun dışında, Finlandiya(Turku Eyaleti)'da, her öğrencinin rehberliğe sahip olduğunun, mesleki rehberliğin uygulandığının, okuma desteğinin sağlandığının, destek ve kısa destek eğitiminin verildiğinin, özel eğitim, iş birliği ve veliyle iletişimin sık sık yapıldığına yoğun bir şekilde programda yer verildiği görülmüştür. Özetle, Türkiye etkinlikleri, Kanada (Alberta Eyaleti) psikolojik danışmanın temel sorumlu olması ve uygulamaları, Finlandiya (Turku Eyaleti)'nın ise psikolojik hak, iş birliği, destek ve özel eğitim, veli iletişimi konularına yoğunlaştıkları görülmektedir.

Ölçme-değerlendirme ögesi

Türkiye, Kanada ve Finlandiya ikinci kademe rehberlik programının ölçme-değerlendirme ögesi açısından karşılaştırılması Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Türkiye, Kanada ve Finlandiya İkinci Kademe Rehberlik Programının Ölçme-Değerlendirme Ögesi

Ülkeler	Türkiye	Kanada	Finlandiya
Etkinlik sonrası ölçme-değerlendirme	1.Amaca ulaşma düzeyini belirlemek. *Kendini değerlendirme ölçekleri, kontrol listeleri, anket vs. 2.Kazanımlara yönelik öğrencilere ödevler vermek. *poster veya proje hazırlama, röportaj yapma, günlük tutma vb. 3.Hem aile hem de öğretmeni süreç içerisinde bulundurmak.	1.Danışman ya da öğretmenin gözlemlerini sayısal veya sözel (evet, hayır vb.) olarak ölçütler üzerinde belirtmesi. *Kapalı kontrol listeleri 2.Danışman ya da öğretmenin gözlemlerini ölçütler üzerinde belirtmesi ve yorum yapması. *Açık kontrol listeleri 3.Performans düzeyimi belirlemek. *Rubrikler	1.Öğrenci rehberliğinde notlandırma yapılmaz. 2.Öğrencilerin değerlendirmesi, öz değerlendirme ile farklı rehberlik eylemlerinin ön planda olduğu, öğrenciyi teşvik edici, yönlendirici, dönüt içeren bir biçimlendirici değerlendirmeyi kapsar. 3.Öğrencilere kendini tanıma, seçimlerine ve kararlarına olan etkisinin

*öğrenciyi gözlemek, değerlendirme yapmak vb.	4.Performans gözlemleri sonucunda ortaya çıkan yetkinliklere dair notlar almak. *Anekdot kayıtları.	farkına varması adına rehberlik uygulanır.
	5.Öğrencinin yetkin olma durumunu kendisinin değerlendirmesi. *Öz bildirim anketleri	4.Öğrencilere öz değerlendirme yöntem ve araçlarının altında yatan bilgilerin farkına varmaları sağlanır ve bu bilgilerin kendi kariyer planlamalarında kullanılması için değerlendirilir.
	6.*Konferanslar, akran konferansları, liderliğini öğrencinin yaptığı konferanslar	
	7.*Anketler	
	8.Öğrencinin yaşamına dair bir yönü ele alarak haftalık olarak günlük tutması. *Cuma dosyaları	
	9.*Öğrenme günlükleri	
	10.*Portfolyo	

Rehberlikte ölçme-değerlendirme açısından Tablo 9 incelendiğinde Türkiye'nin 1. maddesi ile Kanada'nın (Alberta Eyaleti) 1, 2, 3, 5 ve 7. Maddeleri ve Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) 2. maddesi benzerlik göstermektedir. Bu maddelere bakıldığında öğrencilere yönelik öz değerlendirme, kontrol listeleri, anket, rubrik, öz bildirim anketleri vb. yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca Türkiye'nin 2. maddesi ile Kanada'nın (Alberta Eyaleti) 6, 8 ve 9. maddeleri ve Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) 3. maddesi benzerlik taşıyan maddeler olarak saptanmıştır. Bu maddeler poster veya proje hazırlama, röportaj yapma, günlük tutma, konferanslar, Cuma dosyaları (haftalık faaliyetleri üzerine öğrenci çalışması), rehberlik vb. öğrencinin kazanımlarını güçlendirmek için verilen yöntem ve teknikler olarak tercih edilmektedir. Bu teknikleri Finlandiya (Turku Eyaleti) programda bu şekilde yer vermemiştir ve diğer iki ülke ile burada ayrılmaktadır. Bunun dışında Türkiye'nin 3. maddesi ile Kanada'nın (Alberta Eyaleti) 4 ve 10. maddeleri ve Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) 4. maddesi benzerdir. Bu benzerliği taşıyan maddeler öğrenciyi gözleme, değerlendirme yapma, anekdot kayıtları, portfolyo, öğrencilerin anketlerle ilgili farkındalıklarını artırma ve bu bağlamda kariyer planlamalarında değerlendirme yapmalarını sağlama vb. yöntem ve tekniklerden oluşmaktadır. Bunlara ek olarak, diğer ülkelerden farklı olarak Finlandiya (Turku Eyaleti) rehberlik programında ölçme-değerlendirme kısmı için "öğrenci rehberliğinde notlandırmanın olmadığı" belirtilmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Türkiye'nin rehberlik programı ile Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) rehberlik dersinin hedef ögesinin öğrencilerin öğrenme gelişim süreçleri, yaşam boyu öğrenme ile ilgili farkındalıklarını arttırmaya dönük olduğu görülmüştür. Kanada'nın (Alberta Eyaleti) rehberlik ile ilgili programlarında hedef ögesi açısından diğer iki ülkede bahsedilen bu kavramlara rastlanmamıştır. Bu farklılığın sebebi olarak Kanada'nın (Alberta Eyaleti) 2024 yılı ile birlikte ilköğretim ikinci kademe rehberlik hedeflerini "beden eğitimi ve sağlıklı yaşam" eğitimi bağlamında fiziksel, sosyal, duyuşsal, manevi, çevre, finans, entelektüel, mesleki boyutları bütüncül bir şekilde kazandırmaya çalışması (URL 9) gösterilebilir. Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) ise eğitim politikasında 2040'a kadar dayanan bir hedef oluşturulmuş ve bu hedeflerin yaşam boyu öğrenmeyi de içine alacak şekilde sürdürülebilir bir gelecek amacı doğrultusunda rapor hazırlanmıştır (Finnish Government, 2021). Ayrıca Türkiye ve Kanada'nın (Alberta eyaleti) hedef ögesi iletişim becerileri, empati, olumlu karakter, değerler gibi kavramlarda benzerlik göstermiştir. Ancak Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) rehberlik ders programı kapsamında bu benzerliği temsil edecek madde bulunmamıştır. Öğrencilerin çevre ve toplum düzeni için gerekli uyumu sağlamaları konusunda yardımcı olma, problemler karşısında başa çıkma becerilerini öğretme, psikolojik iyi oluşlarını yüksek düzeyde tutma gibi hedef öğelerine Türkiye ve Kanada (Alberta eyaleti) ülkelerinde yer verilirken, Finlandiya'nın (Turku Eyaletinde) ise rehberlik dersi programı için yönelik ifade bulunmamıştır. Aslında "World Happiness Report" un Finlandiya'yı ardı ardına dünyanın en mutlu ülkesi seçmesi ve Dorling ve Koljonen (2023) gibi bazı araştırmacıların bu ülkenin mutluluk sebebini araştırması Finlandiya'da psikolojik iyi oluşun sağlandığını her ne kadar göstermiş olsa da sadece ifade olarak hedef ögesinde bu kavrama yer verilmediği söylenebilir. Üç ülkenin de öğrencilerin ileriki hayatlarını etkileyecek olan akademik seçimlerinde farkındalık kazandırmak ve duyuşsal potansiyellerinin gelişmesini sağlamak hedef öğeleri arasında yer almıştır. Bunların dışında, araştırmanın hedef ögesinde Kanada (Alberta eyaleti) diğer iki ülkeden farklı olarak paydaş desteği, ihtiyaç duyan öğrenci ile veliye gerekli rehberlik hizmeti sunma konularına yer vermiştir.

Araştırmanın içerik ögesi sonuçlarına göre, Türkiye, Kanada (Alberta Eyaleti) benzer gelişim alanlarına sahipken, Finlandiya (Turku Eyaleti) gelişim alanlarında çeşitlilik görülmüştür. Türkiye içerik olarak sosyal-duyuşsal gelişim alanına ağırlık vermiştir. Bu durum yapılan bazı çalışmalarda Türkiye'de ilköğretim düzeyinde sosyal-duyuşsal alanda gelişimin sağlanması (Çubukçu ve Gültekin, 2006) ve kariyer gelişim alanı ile bütüncül bir şekilde geliştirilmesi konusunda amacın olmasının önemli olduğu (Karacan-Özdemir ve Bacanlı, 2020) vurgulanmıştır. Kanada (Alberta Eyaleti) ise kariyer gelişim alanında içeriği yoğunlaştırmıştır. Özellikle Kanada'da öğrencilere eğitim verecek kişilerin mesleki gelişimleri için yaşam boyu öğrenmelerinin teşvik edilmesi (Çetin, 2023), bu rehberlik programında kariyer gelişimle ilgili içeriklere önem vermelerini açıklar niteliktedir. Kanada'da kariyer gelişimi üzerine finansal desteğin olması ve bu alanda gelişimlerin sağlanması için hem kuruluşların hem de hükümetin yardımcı olması (Oshurkevych ve Potikha, 2018), bu araştırma sonucuna paralel olmuştur. Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) gelişim alanlarında ise bu iki ülkeden farklı olarak düşünme becerileri, kültürel farkındalık, öz bakım becerileri, iletişim teknolojilerindeki yetkinlik, çalışma hayatı ile girişimcilik, geleceklerini aktif ve sürdürülebilir hale getirme üzerinde yoğunluk gösterildiği sonucuna varılmıştır. Ataseven (2022), içerisinde Finlandiya ve Türkiye'nin de olduğu ülkelerin ilköğretim programları ve girişimcilik uygulamalarını ele aldığı araştırmasında, Finlandiya'da girişimcilik yönünde uygulamalı deneyim elde

Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 3004-3028.

DOI. 10.51460/baebd.1526246

edilecek strateji ile eylem çalışmalarının geliştirildiği, Türkiye de ise eğitim-öğretim, gençlik alanında kazanımların hazırlandığı ancak uygulamaların yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda Finlandiya (Turku Eyaleti) psikolojik danışmanlık ve rehberliği ele aldığı gibi, rehberliği derslerin içeriğine yerleştirerek, harmanlama yöntemine de gitmiştir. Bu durum da Finlandiya (Turku Eyaleti) rehberlik içeriğini ele alış şekliyle de diğer iki ülkeden farklılık göstermiştir. Bu şekilde bir yol izleyen Finlandiya (Turku Eyaleti) öğrenme sürecinde pedagojik gelişmeyi okul atmosferiyle birlikte dikkate alarak, öğrencilerin bilgi edinmelerini sağlamayı ve kendilerini geliştirmelerine katkıda bulunmayı hedeflemektedir (Finnish National Agency for Education (FNAE), 2020). Bu bağlamda öğrenme-öğretme öğeleri de ülkelerin hedef ve içeriklerine uygun olmak durumundadır.

Araştırmanın öğrenme-öğretme ögesine sonuçlarına göre Türkiye'nin etkinlik kılavuzu olduğu ve "Etkinlikler geliştirilirken okul, okulun çevresi, öğrenci vb. etkenlere dikkat edilir (Madde 6)." ile "Öğrencilerin gelişim alanlarını güçlendirmek (Madde 8)" gibi etkinlik, kazanım, öğrenci gelişim alanı ve aktif katılımı, düşünme becerisi kavramlarının ön planda yer aldığı görülmüştür. Türkiye'de olan bu etkinlik kılavuzunun Kanada (Alberta Eyaleti) ve Finlandiya (Turku eyaleti) ülkelerinde yer verildiği görülmemektedir. Kanada (Alberta Eyaleti) "Uygulamalar sürecin başından sonuna kadar detaylı bir şekilde ilerler (Ergün, 2023)" ile "İlgili ve anlamlı uygulamalı öğrenme deneyimleri geliştirilir." gibi maddeleriyle öğrenme-öğretme ögesinde uygulamalara sistematik şekilde yaklaştığını göstermiştir. Finlandiya (Turku Eyaleti) diğer iki ülke ile sadece öğrenme yöntemlerinin seçiminde psikolojik danışmanlarının istedikleri seçimi yapabilmeleri konusunda benzerlik göstermektedir. Finlandiya'nın (Turku Eyaleti) öğrenme-öğretme ögesinde ise her öğrencinin rehberlik hakkının olduğu, mesleki rehberlik uygulandığı, okuma desteğinin sağlandığı, destek ve kısa destek eğitiminin verildiği, özel eğitim, iş birliği ve veliyle iletişimin üzerine yoğunlaştığı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın öğrenme-öğretme ögesi sonucunda da görüldüğü üzere, Finlandiya'nın (Turku Eyaleti), öğrencinin merkezde olduğu uygulamaları ön planda tuttuğu (Dorji, 2023) görülmektedir.

Araştırmanın ölçme-değerlendirme ögesinde ise üç ülkenin de öğrenci öz değerlendirmesi, kontrol listeleri, günlük tutma, gözlemlene, değerlendirme yapma, portfolyo, anekdot kayıtları, öğrenciyi teşvik edici, yöneltici, dönüt içeren rehberlik uygulamaları gibi benzer ölçme araçlarının kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunların dışında, Finlandiya (Turku Eyaleti) öğrencilerin rehberlikte notlandırma gibi bir durumunun olmadığını ölçme değerlendirme kısmında ele almasıyla diğer iki ülkeden ayrılmıştır. Bunun sebebi olarak Finlandiya'nın ölçme değerlendirmede bütüncül şekilde öğrenci gelişimine katkı sağlayan, içsel motivasyonu artıran yöntem ve teknikleri kullanarak öğrencinin hem öğrenmesine hem de büyümesine önem vermesi (Dorji, 2023; Kelly, Merry ve Gonzalez, 2018) örnek gösterilebilir.

Taşgın ve Gerez-Taşgın (2023) gelişmiş ülkelerin programları ile Türkiye'de uygulanan programlar karşılaştırıldığında, teorik olarak benzer olduğu uygulanış yönünden farklılık gösterdiği ifade etmiştir. Bu uygulamadaki farklılık eğitimdeki mutluluk düzeylerine de yansımış olması kaçınılmaz bir gerçektir. Buna örnek "World Happiness Report" sonuçları verilebilir. Birleşmiş Milletlerin (BM) 2023 yılında dünyanın en mutlu ülkelerini yayınladığı ve 150 ülkenin mutluluk düzeyinin değerlendirildiği "World Happiness Report" adlı raporunda Türkiye'nin ilk 100'e giremediği ancak 2022 raporuna göre 112. sıradan 106. sıraya geldiği ve 6 basamak yükseldiği görülmüştür. Kanada ise dünyanın en mutlu

Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(3), 3004-3028.*

DOI. 10.51460/baebd.1526246

ülkeleri arasında 13. Sırada yer almaktadır. Bu raporda Finlandiya son 6 yıldır 1. sırada olmayı başarmıştır (Euronews, 2023). Her ülkenin mutluluk seviyesinin yüksek olması önemlidir. Rehberlik programlarının dört ögesinin de buna göre şekillendirilmesi ülkelerin eğitimine katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak her üç ülkede hedef, içerik, öğrenme-öğretme ve ölçme-değerlendirme öğeleri açısından birbirine benzer yanları olduğu gibi farklılık gösteren yanları da olmuştur. Aralarında görülen farklılıkların ise genellikle ifade edilme şekillerinden, ülkelerin rehberlik programına yaklaşımlarından kaynaklandığı söylenebilir. Bu araştırma ile ilgili alan yazında çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda alan yazın için ülkelerin rehberlik programına yer vermelerini karşılaştırmak önemli görülmüştür. Ayrıca eğitimin rehberlikle bir bütün olduğu göz önünde tutulunca bu araştırma ile ilgili yapılabilecek çalışmaların artırılması önerilebilir. Ayrıca başka ülkelerin ele alındığı rehberlik programlarının karşılaştırması yapılabilir.

Kaynakça

- Ataseven, U. (2022). *Danimarka, Finlandiya, İsveç, Norveç ve Türkiye Eğitim Sisteminde İlkokul Öğretim Programları ile Eğitim-Öğretim Uygulamalarının Girişimcilik Becerisi Açısından Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Balcı, A. (2006). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, B., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (27. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, G. (2002). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çetin, Y. (2023). Kanada Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme Sistemleri. AS. Saracaloğlu (Ed.), *Dünya ülkelerinden örneklerle karşılaştırmalı eğitim ve öğretmen yetiştirme sistemlerine bakış II* içinde (1. baskı, 325-350). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çubukçu, Z., Yılmaz, B. Y. & İnci, T. (2016). "Karşılaştırmalı Eğitim Programları Araştırma Eğilimlerinin Belirlenmesi-Bir İçerik Analizi". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(1): 446-468.
- Çubukçu, Z. & Gültekin, M. (2006). "İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler". *Bilgi*, 37. : 155-174.
- Demirel, Ö. (2000). *Karşılaştırmalı eğitim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitim sözlüğü* (5. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dinkmeyer, D. & Caldwell, E. (1970). *Developmental counseling and guidance: A comprehensive school approach*. McGraw-Hill.
- Doğan, S. (2000). "Okul Rehberliği ve Danışmanlığı Alanında Çağdaş Bir Yaklaşım: Kapsamlı Rehberlik Program Modeli". *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 2(13): 56-64.
- Dorji, K. (2023). "Comparing Examination Modes in Finland and Bhutan's Education System and Suggestions for Improvement". *International Journal of Qualitative Research*, 3(1): 71-83.
<https://doi.org/10.47540/ijqr.v3i1.949>
- Dorling, D. & Koljonen A. (2023). *Finntopia: What we can learn from the world's happiest country*.
<https://doi.org/10.1017/9781788212175>
- Ergün, K. (2023). *Türkiye ile Kanada Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programlarının Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erkan, S. (2017). *Psikolojik danışma ve rehberlikte program geliştirme* (1. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Erkan, S., Kaya, O. & Altun, E. (2007). Rehberlikte program geliştirme seminer notları. [Program Development in Guidance Seminar Manuel]. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Euronews. (2023, Mart 21). *Dünya'nın en mutlu ülkeleri: 6 basamak yükselen Türkiye 137 ülke arasında 106. oldu*. Euronews.
<https://tr.euronews.com/2023/03/21dunyanin-en-mutlu-ulkeleri-6-basamak-yukselen-turkiye-137-ulke-arasinda-106-oldu>
- Finnish Government. (2021). *Education Policy Report of the Finnish Government*. Helsinki, Finland. 64.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-927-4>
- Finnish National Agency for Education (FNAE). (2020). *National core curriculum for primary and lower secondary (basic) education*.
<https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/national-core-curriculum-primary-and-lower-secondary-basic-education>
- Gysbers, N. C. & Henderson, P. (2006). *Developing & managing your school guidance & counseling program* (5th ed.). American Counseling Association.
<https://ismailsunny.files.wordpress.com/2017/07/developing-and-managing-your-sc-norman-c-gysbers.pdf>
- Karacan-Özdemir, N. & Bacanlı, F. (2020). "Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri ve Kariyer Gelişimi: Öğretmen ve Psikolojik Danışman Rollerini". *Millî Eğitim Dergisi*, 49(226): 323-344.
- Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 3004-3028.
DOI. 10.51460/baebd.1526246

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (3), 3004-3028.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (3), 3004-3028.

Araştırma Makalesi / Research Paper

- Karaer, G. (2016). "İlköğretim Fen Bilimleri Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi: Türkiye ve Estonya Örneği". Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi (ESTÜDAM) Eğitim Dergisi, 1(1): 55-76.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi* (8. baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kelly, K., Merry, J. & Gonzalez, M. (2018). Trust, Collaboration, and Well-Being: Lessons Learned from Finland. SRATE Journal, 27(2): 34-39. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1186140.pdf>
- MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2021). Ortaokul Sınıf Rehberlik Etkinlikleri (1-2 Cilt). https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/03012045_ORTAOKUL_SINIF_REHBERLYK_ETKYNLYKLERI_YYY.pdf
- METIC (Finlandiya Göçmenlik Hizmetleri). (2022). Finlandiya eğitim sistemi. <https://finlandiyagocmenlikhizmetleri.com/finlandiyayasam/finlandiya-egitim-sistemi/>
- Myrick, R. D. (1997). *Developmental guidance and counseling: A practical approach*. Educational Media. https://www.academia.edu/37786184/Dev_lopmental_Guidance_and_Counseling_A_Practical_Approach_Fifth_Edition
- Nazlı, S. (2005). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programları* (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nazlı, S. (2011). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik programları* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Niizeki, S. (2005). School Counselling in Canada and Japan. (Unpublished master's thesis). Simon Fraser University, in The Faculty of Education.
- OECD (2001). *New School Management Approaches*, Center for Education Research and Innovation, Paris: Head of Publications Service, 2001.
- Oshurkevych, N. & Potikha, Z. (2018). Current state and problems of vocational guidance of young people in Ukraine and Canada. *Continuing Professional Education: Theory and Practice (Series: Pedagogical Sciences)*, 3(4): 121-126. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018.3-4.121126>
- Özerbaş, M. A. & Safi, B. N. (2022). "İngiltere, Japonya, Norveç, Finlandiya, Singapur, Rusya ve Türk Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi". *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1): 63-80.
- Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi* (4. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786/052417272232>
- Taşgın & Gerez-Taşgın (2023). Finlandiya Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme Sistemleri. AS. Saracaloğlu (Ed.), *Dünya Ülkelerinden Örneklerle Karşılaştırmalı Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme Sistemlerine Bakış I* içinde (1. baskı, 1047-1093). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şahin, Ç. (2007). 1979 ile 2006 Yılları Arası Türkiye'deki Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (2), 138-156.
- Tanrısevdi, F., Kırıl, B. & Çomruk, M. (2022). "Türkiye ve Arnavutluk Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması". *Uluslararası Eğitimde Nitel Araştırmalarda Mükemmellik Arayışı Dergisi*, 1(2): 1-16.
- Terzi, Ş., Tekinalp, B. E. & Leuwerke, W. (2011). Psikolojik Danışmanların Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Modeline Dayalı Olarak Geliştirilen Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programını Değerlendirmeleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1): 51-60.
- Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı eğitim, dünya ülkelerinden örneklerle* (1. baskı). Adana: Baki Kitabevi.
- Uncu, U. (2020). *İktisadi Kalkınmada Eğitimin Rolü: Finlandiya Örneği ve Türkiye İçin Çıkarımlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- URL- 1. https://tr.wikipedia.org/wiki/Finlandiya%27da_e%C4%9Fitim adresinden 27.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- URL- 2. <https://orgm.meb.gov.tr/> adresinden 27.11.2023 tarihinde erişilmiştir.
- URL- 3. <https://www.alberta.ca/education> adresinden 29.11.2023 tarihinde erişilmiştir.
- URL- 4. <https://education.alberta.ca/topic-search/?searchMode=3> adresinden 29.11.2023 tarihinde erişilmiştir.
- URL- 5. <https://www.opf.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet> adresinden 29.11.2023 tarihinde erişilmiştir.
- URL- 6. <https://blog.edu.turku.fi/ops2016/files/2015/04/Luku-15-7-9lk.pdf> adresinden 29.11.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Elitok Kesici, A. ve Duman, D. (2024). İlköğretim ikinci kademe kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının karşılaştırmalı incelenmesi: Türkiye, Kanada, Finlandiya örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 3004-3028.
- DOI. 10.51460/baebd.1526246

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (3), 3004-3028.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (3), 3004-3028.
Araştırma Makalesi / Research Paper

erişilmiştir.

URL- 7. <https://www.infofinland.fi/tr/education/vocational-education-and-training> adresinden 29.11.2023 tarihinde erişilmiştir.

URL- 8. <https://www.icesturkey.com/finlandiya-egitim-sistemi-ve-basarisinin-sirlari> adresinden 29.11.2023 tarihinde erişilmiştir.

URL- 9. <https://curriculum.learnalberta.ca/curriculum/en/s/pde> adresinden 01.01.2024 tarihinde erişilmiştir.

Ültanır, G. (2000). *Karşılaştırmalı eğitim bilimi*. Ankara: Eylül Yayınları.

Varış, F. (1995). *Eğitim bilimine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınevi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

Wittmer, J. (1993). Developmental School Counseling: History, Reconceptualization and Implementation Strategies. In J. Wittmer (Eds.), *Managing Your School Counseling Programs: K-12 Developmental Strategies* (pp. 2-11). Minneapolis, MN: Educational Media. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*.